

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 699/2022-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja zastúpení Advokátskou kanceláriou JUDr. Jozef Holič s. r. o., Poľovnícka 4, Bernolákovo, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Jozef Holič, proti uzneseniam Okresného súdu Nitra č. k. 19 C 50/2017-628 z 23. augusta 2022 a č. k. 19 C 50/2017-676 z 20. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 29. novembra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojich práv podľa čl. 2 ods. 2, čl. 13 ods. 4, čl. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 4 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami všeobecného súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako žalovaný bol neúspešnou stranou sporu, ktorého predmetom bolo zaplatenie pohľadávky výšky 224 755,68 eur s príslušenstvom. S ohľadom na výsledok sporu bol zaviazaný k povinnosti nahradiť žalobcovi a štátu trovy konania v rozsahu 100 %. Rozsudok vo veci samej č. k. 19 C 50/2017-420 z 20. októbra 2021 (v spojení s dopĺňacím rozsudkom z 15. decembra 2021) potvrdil Krajský súd v Nitre rozsudkom č. k. 25 Co 22/2022-481 z 13. apríla 2022, a tento nadobudol právoplatnosť 27. mája 2022.

3. Nadväzne okresný súd uznesením č. k. 19 C 50/2017-628 z 23. augusta 2022 vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol o výške trov konania tak, že sťažovateľovi uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 19 609,02 eur (pozostávajúce z trov právneho zastúpenia

v sume 6 124,02 eur a zaplateného súdneho poplatku vo výške 13 485 eur) a štátu trovy konania vo výške 1 350,28 eur.

4. Proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej žiadal „zrušiť vykonateľnosť“ tohto rozhodnutia a prerušiť konanie až do rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) o ním podanom dovolaní. Zastával názor, že rozhodovanie o trovách v danej situácii je porušením § 438 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pretože ak súd rozhoduje o dovolaní, nemôže súčasne konať aj súd prvej inštancie o trovách konania. Taktiež tvrdil, že v jeho prípade sú splnené podmienky na aplikáciu § 257 CSP a požiadal o priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov. Právny zástupca sťažovateľa v osobitnom podaní uviedol, že v súvislosti s doručovaním predmetného rozhodnutia došlo k porušeniu § 436 CSP, pretože nemal splnomocnenie na jeho prevzatie.

5. Okresný súd napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľa zamietol, stotožniac sa s postupom vyššieho súdneho úradníka týkajúcim sa priznania výšky trov konania. Poukázal na to, že sťažovateľ v sťažnosti nenamietal správnosť vyčíslených trov ani úkony, za ktoré boli trovy žalobcovi priznané; ale žiadal zrušiť uznesenie vyššieho súdneho úradníka z dôvodu, že na jeho strane existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, na základe ktorých mu nevzniká povinnosť náhrady trov konania. V tejto súvislosti vysvetlil, že pri rozhodovaní o sťažnosti sú pre súd rozhodujúce len tvrdenia vzťahujúce sa k výške a účelnosti trov, ktoré však sťažovateľ nenamietal. Prípadná aplikácia § 257 CSP by prichádzala do úvahy v štádiu rozhodovania o nároku na náhradu trov konania, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté. Okresný súd sa nestotožnil s námietkou sťažovateľa o tom, že vydaniu rozhodnutia o výške trov bráni podané dovolanie. Práve naopak, rozhodnutie vo veci samej sa právoplatne skončilo 27. mája 2022 a súdu v zmysle § 262 ods. 2 CSP vznikla povinnosť rozhodnúť o výške trov konania a konať pritom bez zbytočných prietahov (čl. 17 CSP). Preto súd návrh na prerušenie konania zamietol. O návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov okresný súd nerozhodoval, pretože toto mu bolo v celom rozsahu priznané uznesením z 11. mája 2022. Napokon sa vysporiadal i s podaním právneho zástupcu sťažovateľa, ktoré sa týkalo doručovania rozhodnutia (bod 14 napadnutého uznesenia okresného súdu).

6. Sťažovateľka je manželkou sťažovateľa a svoju legitimáciu na podanie ústavnej sťažnosti odvádza od § 143 Občianskeho zákonníka.

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti tvrdia, že proti rozhodnutiu vo veci samej podal sťažovateľ dovolanie, teda aj proti výroku, ktorým bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania. Poukazujú na to, že okresný súd nemohol rozhodnúť o výške trov konania, pretože tak ako Civilný sporový poriadok, ani vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) nemajú ustanovenie, že by tak mohol urobiť pred predložením veci dovolaciemu súdu. Okresný súd mohol robiť iba úkony, ktoré mu prikazoval zákon po začatí dovolacieho konania, teda v intenciách § 436 CSP a § 204 vyhlášky. Po rozhodnutí vo veci samej mal okresný súd bezodkladne predložiť spis najvyššiemu súdu. Vyššia súdna úradníčka sa však rozhodla vyčísliť právoplatne priznané trovy konania, čo podľa názoru sťažovateľov nebolo možné. V uvedenom postupe vidia porušenie zásady

rýchlosti a hospodárnosti konania, a porušenie ich práva „na konanie bez prietahu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny“. Uznesenie vyššej súdnej úradníčky je porušením práva na spravodlivý proces a práva na účinný opravný prostriedok v zmysle čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru.

8. Sťažovateľ opisuje okolnosti vyhlásenia rozsudku vo veci samej, keď po skončení pojednávania mala zákonná sudkyňa údajne vyjadriť svoje pochybnosti o oprávnenosti nároku žalobcu. Následne za týchto okolností rozhodovala o sťažnosti proti rozhodnutiu vyššej súdnej úradníčky, pričom ide o sudcu z toho istého súdu, a to nemôže byť spravodlivé (porušenie čl. 13 ods. 4 ústavy, čl. 4 ods. 4 listiny, čl. 13 a čl. 6 ods. 1 dohovoru).

9. Napokon sťažovatelia navrhujú odložiť vykonateľnosť napadnutých uznesení, pretože je možné očakávať, že dovolacie konanie bude úspešné, avšak v tom čase už bude voči nim začaté exekučné konanie pre vymoženie trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky

10. Ústavný súd konštantne rozhoduje (napr. sp. zn. I. ÚS 93/2020, III. ÚS 39/2020, IV. ÚS 149/2020), že ústavnú sťažnosť môže úspešne uplatniť sťažovateľ vtedy, ak medzi namietaným postupom alebo rozhodnutím porušovateľa existuje príčinná súvislosť vo vzťahu k osobe sťažovateľa. Takýto vzťah typicky neexistuje vtedy, ak sťažovateľ nie je účastníkom alebo stranou napadnutého konania, resp. rozhodnutia. Rovnako je ústavným súdom ustálené, že domáhať sa ochrany základných práv na ústavnom súde môže fyzická osoba alebo právnická osoba len v záujme ochrany svojich základných práv alebo slobôd, čo v zásade znamená, že v procesoch predchádzajúcich konaniu o ústavnej sťažnosti bol sťažovateľ ich účastníkom alebo stranou.

11. Ako vyplýva z prejednávanej veci i žalobného petitu, stranou sporu v procesnom postavení žalovaného bol výlučne sťažovateľ. Sťažovateľka ako manželka sťažovateľa nevystupovala v danom spore ako jeho strana, a preto nemohla byť nositeľom (adresátom) základných práv a slobôd podľa ústavy, listiny a dohovoru v rozsahu vymedzenom sťažovateľom. V dôsledku toho nie je ani oprávnenou osobou na podanie ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako podanú zjavne neoprávnenou osobou.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa

12. Na to, aby bolo možné pristúpiť k predbežnému prerokovaniu ústavnej sťažnosti musel ústavný súd ustáliť, čo je jej predmetom. Ústavný súd je totiž podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáha (petit), pretože ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáhal v petite svojej ústavnej sťažnosti, a to iba vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (čl. 2 ods. 2 ústavy).

13. Sťažovateľ označil za porušovateľa výlučne okresný súd, pričom k zásahu do jeho práv malo dôjsť ním vydanými rozhodnutiami. Neatakujú však ich správnosť, ale namieta samotné vydanie napadnutých uznesení o výške trov konania. V rozhodovaní okresného súdu o výške trov konania vidí postup, ktorý bránil prejednaniu ním podaného dovolania v primeranej lehote.

14. Ústavný súd zdôrazňuje, že uplatnenie jeho právomoci je viazané na splnenie formálnych aj vecných (obsahových) náležitostí návrhu na začatie konania (čl. 127 ods. 1 ústavy, § 39 ods. 3 a 4, § 43 a § 123 zákona o ústavnom súde), ktoré musí spĺňať každý návrh na začatie konania. Súčasne je potrebné uviesť, že účelom obligatórneho zastúpenia advokátom v konaní o ústavnej sťažnosti je zabezpečiť zrozumiteľné skutkové a právne vymedzenie namietaného porušenia ústavných práv sťažovateľa v podobe náležitej argumentácie. Odôvodnenie ústavnej sťažnosti je podstatnou (osobitnou) náležitosťou ústavnej sťažnosti, a od jeho kvality sa v podstate odvíja možnosť prieskumu ústavného súdu. Preto musia dôvody ústavnej sťažnosti korešpondovať s jednotlivými namietanými porušeniami základných práv alebo slobôd.

15. Prihliadajúc na už uvedené, ústavný súd konštatuje, že aj keď je sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom kvalifikovane právne zastúpený, jeho ústavná sťažnosť neobsahuje žiadnu ústavnoprávne relevantnú argumentáciu týkajúcu sa namietaného porušenia práv podľa čl. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 3 a čl. 13 ods. 4 ústavy ani práv podľa čl. 4 ods. 4 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru (v jeho neprietahovej časti) a čl. 13 dohovoru napadnutými uzneseniami okresného súdu. Kľúčová námietka sťažovateľa 1 smeruje k postupu okresného súdu a k tomu, že nekonal bez zbytočných prietahov, ak vydal napadnuté uznesenia namiesto toho, aby predložil spis najvyššiemu súdu na účel rozhodnutia o dovolaní. Ústavná sťažnosť je v zásade iba nesúhlasom sťažovateľa s napadnutými rozhodnutiami, bez akejkoľvek zrozumiteľnej ústavnoprávnej argumentácie spochybňujúcej správnosť záverov v nich uvedených, a obmedzuje sa iba na postup okresného súdu v štádiu po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Sťažovateľ úplne rezignoval na odbornú polemiku s napadnutými rozhodnutiami, ktoré sa svojimi dôsledkami mali dotýkať jeho záujmov.

16. Z tohto dôvodu ústavná sťažnosť sťažovateľa v tejto časti nespĺňa všeobecnú zákonom predpísanú náležitosť odôvodnenia návrhu podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde a osobitnú náležitosť ústavnej sťažnosti ustanovenú v § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde. Úplnú absenciu podstatnej náležitosti ústavnej sťažnosti nemožno odstrániť výzvou na odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti (II. ÚS 102/2019), pričom ústavný súd nemá povinnosť preskúmať postup orgánu verejnej moci *ex officio* a vyhľadávať jeho konkrétne pochybenia. To všetko vedie ústavný súd k záveru o nutnosti odmietnuť ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde z dôvodu nesplnenia zákonom ustanovených náležitostí.

17. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd už stabilne judikuje, že ich účelom je odstránenie stavu právneho neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu a že k vytvoreniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (II. ÚS 26/19, IV. ÚS 221/04). Avšak čl. 48 ods. 2 ústavy je potrebné vykladať aj v súvislosti s ostatnými článkami ústavy (napr. čl. 46 ods. 1 ústavy) a je potrebné nazrieť aj do procesnoprávných noriem upravujúcich postup súdov v civilnom súdnom konaní.

18. Je nesporné, že konanie bolo v merite veci právoplatne skončené 27. mája 2022. Okresný súd sa nadväzne spravoval účinnou právnou úpravou, ktorá ho v tomto smere inštruovala, že o výške trov konania má rozhodnúť po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP). Dané ustanovenie síce neustanovuje žiadnu lehotu, v ktorej je súd povinný rozhodnúť o výške trov konania, podmienky na jeho aplikáciu však boli nesporne splnené. Ani skutočnosť, že proti rozsudku vo veci samej podal sťažovateľ 1 dovolanie 30. júna 2022, nebránila tomu, aby súd rozhodol o výške trov konania v zmysle citovaného ustanovenia. Práve naopak, okresný súd zdôraznil nutnosť svojho postupu, keďže v zmysle čl. 17 CSP je povinný konať bez zbytočných prietáhov. Aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojich rozhodnutiach pripomína, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby všetky fázy súdneho konania smerujúceho k urovnaniu sporu o občianskom práve alebo záväzku skončili v primeranej lehote, a to vrátane fáz nasledujúcich po rozhodnutí v merite veci (napr. rozsudok ESLP vo veci Hornsby v. Grécko z 19. 3. 1997, sťažnosť č. 18357/91, Čičmanec proti Slovenskej republike z 28. 6. 2016, sťažnosť č. 65302/11), čo teda zahŕňa aj fázu konania týkajúcu sa trov. Okresný súd preto z hľadiska namietaných zbytočných prietáhov v konaní po právoplatnom skončení veci nepochybil, ak rozhodoval o výške právoplatne priznaného nároku na náhradu trov konania.

19. Pokiaľ sťažovateľ identifikoval prietah v konaní v tom, že práve rozhodovanie o trovách konania bránilo okresnému súdu „bezodkladne“ vec predložiť najvyššiemu súdu, ústavný súd musí v prvom rade uznať, že aj v procesnej fáze prípravy spisu na predloženie dovolaciemu súdu môžu vzniknúť zbytočné prietahy (napr. III. ÚS 782/2016). Na druhej strane je však potrebné uviesť, že súdny spis na rozhodnutie dovolaciemu súdu nie je v zásade prípustné predložiť bez toho, aby súd prvej inštancie dodržal svoju povinnosť vykonať procesné úkony spojené s doručovaním dovolania, ako aj prípadne iný procesný postup predpokladaný dikciou § 436 a nasl. CSP (napr. zaplatenie súdneho poplatku, prípadne oslobodenie od jeho platenia, pozn.). Ustanovením § 436 ods. 3 a 4 CSP v spojení s § 437 CSP je súdu prvej inštancie explicitne uložená povinnosť vyzvať protistranu na vyjadrenie k podanému dovolaniu a takéto vyjadrenie doručiť dovolateľovi.

20. Sťažovateľ nekonkretizoval obdobie údajného prietahu spôsobeného rozhodovaním o výške trov konania. Neuvedol, či okresný súd vykonával procesné úkony súvisiace s podaním dovolania (§ 436 CSP), resp. či už bol alebo nebol súdny spis predložený najvyššiemu súdu na rozhodovanie o dovolaní, a teda nedefinoval, v čom mala spočívať alebo ako sa prejavila pomalosť, nesústreďenosť alebo nehospodárnosť konania. Keďže sťažovateľ dostatočným spôsobom neodôvodnil svoju ústavnú sťažnosť, ústavný súd v záujme náležitého poskytnutia ústavnoprávnej ochrany namietaným právam sťažovateľa uskutočnil vlastný prieskum priebehu napadnutého konania a zistil, že dovolanie bolo podané 30. júna 2022. Právnomu zástupcovi žalobcu bolo doručené 27. júla 2022, ktorý si ho prevzal 12. augusta 2022 a 22. augusta 2022 sa k nemu vyjadril. Následne 12. septembra 2022 žalobca doručil okresnému súdu vyjadrenie k doplnenému dovolaniu sťažovateľa. Po vykonaní všetkých procesných úkonov okresný súd 16. novembra 2022 odoslal spisový materiál najvyššiemu súdu.

21. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného prehľadu procesných úkonov súdu po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, konštatuje, že okresný súd postupoval štandardne, vykonával úkony bez zbytočných prietáhov, ktoré smerovali jednak k príprave spisu na jeho predloženie dovolaciemu súdu a tiež k rozhodnutiu o výške trov konania. Následne v primeranom čase predložil súdny spis najvyššiemu súdu, a to ešte pred podaním ústavnej sťažnosti sťažovateľov. Zabezpečenie

vykonania už popísaných úkonov v zmysle ustanovení Civilného sporového poriadku sa prirodzene spája aj s plynutím času, ktorý sa poskytuje sporovým stranám na vyjadrenie a zároveň sa vyžaduje aj na uskutočnenie súvisiacich administratívnych úkonov zo strany súdu prvej inštancie. Tým sa súčasne otvára priestor i na rozhodovanie o trovách konania bez toho, aby tým okresný súd zdržiaval predloženie veci najvyššiemu súdu, tak ako sa to stalo i v prejednávanej veci.

22. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd je toho názoru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi ústavnou sťažnosťou napadnutými rozhodnutiami okresného súdu (ale ani jeho postupom, ktorý sťažovateľ vyslovene nenamietal, pozn.) a namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. V zmysle ustálenej súdnej praxe ústavného súdu nemožno postup súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi) v zásade hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

23. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Napokon, pokiaľ ide o namietaný čl. 2 ods. 2 ústavy, tento má sám osebe charakter všeobecného ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy, a primárne neformuluje základné právo ani slobodu fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Ústavný súd nemá dostatok právomoci konať a rozhodnúť o porušení uvedenej ústavnej normy v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto túto časť ústavnej sťažnosti odmietol pre nedostatok svojej právomoci [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde].

25. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu